

მევახშეთა ზეობა, ანუ, რატომ არის ჩვენთან ჯერ კიდევ ველური კაპიტალიზმი

ისევე, როგორც ადამიანთა უმრავლესობისთვის სრულიად უცნობია, თუ რა პროცესები მიმდინარეობს ადამიანის ორგანიზმში (რომ არაფერი ვთქვათ ამ პროცესების მიმდინარეობის მექანიზმების შესახებ), ადამიანთა კიდევ უფრო მეტი რაოდენობისათვის, უფრო მეტი ბურჟუაზიის მოცული საბანკო სფეროში მიმდინარე პროცესების რაობა. ანუ, ადამიანთა უდიდესი უმრავლესობისთვის უცნობია, თუ რა პროცესები მიმდინარეობს აქ და რამდენად უწყობს ხელს ეს სფერო ქვეყნის ეკონომიკურ აღმავლობას. და, ეს მხოლოდ იმით კი არ არის გამოწვეული, რომ საბანკო სფეროში მიმდინარე პროცესები ადამიანის ორგანიზმში მიმდინარე პროცესებივით ურთულესია, არამედ იმითაც, რომ ეს პროცესები საზოგადოებისათვის ისევე დახურულია, როგორც ნებისმიერი ქვეყნის უშიშროების სამსახურის საქმიანობა.

თამაზ აქუპარდია,
ეკონომიკის მეცნიერებათა
დოქტორი

ის, რომ ეკონომიკის ამ ბურჟუაზიის მოცულმა სფერომ (როგორც ჩანს, არა მხოლოდ ჩვენთვის, არამედ მსოფლიო საზოგადოებისთვისაც), მსოფლიო საფინანსო კრიზისის პროვოცირება გამოიწვია, ეს უკვე ოფიციალურად დადასტურებული ფაქტია.

ის, რომ მსოფლიოს საბანკო სფეროში მიმდინარე პროცესების მოსალოდნელი შედეგების შესახებ, ჩვენთან არც არაფერი იცოდნენ და, არც არაფერს ფიქრობდნენ, იქიდანაც ჩანს, რომ ერთ-ერთმა საკმაოდ წარმატებულმა ბანკირმა, ამერიკაში მიმდინარე საფინანსო კრიზისის კულიმინაციის პერიოდში, იმავე ამერიკაში, ცხადია ინგლისურ ენაზე, გამოსცა წიგნი საბანკო სფეროს, როგორც ერთ-ერთი წარმატებული სფეროს, განვითარების პერსპექტივების შესახებ.

დაახლოებით ამავე პერიოდში, ან ცოტათი უფრო ადრე, ჩვენმა ბანკირებმა დაიწყეს საბანკო წილების უცხოელ პარტნიორებზე მიყიდვის პერმანენტული პროცესი, ოფიციალურად ინვესტიორების შემოყვანის მოტივით, ხოლო რეალურად, უნდა ვიფიქროთ, ხელისუფლების ზოგიერთი მაღალჩინოსნის ხელყოფისაგან, თავიანთი ბიზნესის გადასარჩენად.

თუ დავეთანხმებით ეკონომიკურ თეორიაში მიღებულ თეზას, რომ საბანკო სფერო, საფინანსო სფეროსთან ერთად, ქვეყნის ეკონომიკური ცხოვრების სისხლძარღვთა სისტემას წარმოადგენს, მაშინ ისიც უნდა ვაღიაროთ, რომ ჩვენს საბანკო სისტემას ჰიპერტონიული კრიზი თუ არა, მკვეთრად გამოხატული ჰიპერტონია აქვს, რაც ნებისმიერ დროს (ეს დრო კი, შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, მავანთა და მავანთა მიერ მათემატიკური სიზუსტით იქნება შერჩეული), შეიძლება ჰიპერტონიულ კრიზიში გადაიზარდოს.

ის, რომ ჩვენი ნათქვამი ლიტონი სიტყვები არ არის, ალბათ საკმარისია მსოფლიო საფინანსო კრიზისის წარმოქმნის ოფიციალური ვერსიის გახსენებაც.

არ შეიძლება მთელ მსოფლიოში საპროცენტო განაკვეთის წლიური სიდიდე 6-8 პროცენტის ფარგლებში მერყეობდეს, ხოლო ჩვენთან არავითარი პერსპექტივაც კი არ არსებობდეს იმისა, რომ საპროცენტო განაკვეთი როდესმე მაინც ამ სიდიდემდე დავა. ის არგუმენტები, რაც ბანკებს საპროცენტო განაკვეთის დღეს არსებული სიდიდის გასამართლებლად მოჰყავთ, იმდენადვე უსუსურია, რამდენადაც უსინდისო.

თუმცა, ეს კიდევ არ არის მთელი უბედურება. რამდენადაც ბანკები, გარდა იმისა, რომ საპროცენტო განაკვეთის სიდიდეს დაბლა არ წევენ, კრედიტებს არ გასცემენ საკმარისი ხელფასისა და შესაბამისი ქონებრივი უზრუნველყოფის გარეშე, გამოჩნდნენ ენერგიული ადამიანები, რომლებიც ბანკების ამ შეზღუდვებით ძალიან კარგად ისარგებლებს და, რამდენადაც 2008 წლის აგვისტოს სისხლიანი ტრაგედიის შემდეგ, ძალიან ბევრ ჩვენს თანამემამულეს კრედიტების „არ გადახდების“ გამო, შეიძლება ითქვას, - „ბართლომეს ღამე“ გაუთენდა, დააფუძნეს ე.წ. საშუაშავლი ფირმები, რომლებიც კრედიტებს გასცემენ გაცილებით უფრო „ადვილად“, ვიდრე ბანკები, მაგრამ იმდენად დიდი საპროცენტო განაკვეთით, რომ ეს უკვე სცილდება ყოველგვარ ეკონომიკურ, გნებავთ, სოციალურ (მითუმეტეს, მორალურ) ნორმებს.

ცხადია, ასეთი ზღვარგადასული უსინდისობა, ხელისუფლების ზოგიერთი გაუკუღმართებული ტვინის მქონე ჩინოვნიკის ხელშეწყობის გარეშე ვერ მოხდებოდა და სქემაც ამუშავდა. ამ სქემაში აქტიურად მინაწილებდნენ ე. წ. „თავისუფალი პროფესიის“ ადამიანები, რომელთა

პროფესიის თავისუფლება პირადად ჩვენ ძალზე საკამათოდ მიგვაჩნია. ესენი, არც მეტი, არც ნაკლები, ნოტარიუსები იყვნენ, რომლებიც სახელმწიფოს მიერ დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში, „უბრალებენ“ გერბიან ბეჭედებს ხელშეკრულებებზე, რომლის ყოველი დარტყმა, გარდა იმისა, რომ სახელმწიფოს უსუსურობის აღიარება ნიშნავდა, იმის უტყვე თანხმობაც იყო, რომ „ჩვენს შემდეგ თუნდაც ქვა-ქვაზე ნუ დარჩენილა“, - თითქოს საფრანგეთის „მეფე მზის“, ლუი XIV-ის სიტყვების პრაქტიკული რეალიზაცია ხდებოდა. არადა საქმე სწორედ აქეთკენ მიდიოდა.

ჩვენი ნათქვამი რომ მხოლოდ დეკლარაციის დონეზე არ დარჩეს, შევეცდებით აღვწეროთ ის მექანიზმი, რომლითაც, ხელისუფლების რიგი ჩინოვნიკების მხრიდან ჩუმი თანხმობითა, თუ ფარული მხარდაჭერით, ქართველთა მიზანმიმართული გაკოტრებისა და გაუბედურების პროცესები მიმდინარეობდა.

ვინაიდან 2008 წლის ომის შემდგომ, ძალიან ბევრი ადამიანის ბიზნეს-ინტერესები დაზარალდა და, თუნდაც ტურისტული სეზონის ჩავარდნის გამო, ძალიან ბევრ ჩვენს

თანამემამულეს, აღებული კრედიტების გადახდა პრობლემატური გაუხდა, ბევრმა მათგანმა კრედიტების აღების სწორედ ამ იძულებით ფორმას მიმართა, ანუ მათ ბანკებიდან კრედიტების აღების შეუძლებლობის გამო, მიმართეს კრედიტების აღების სწორედ იმ ფორმას, რომელსაც ე.წ. „საშუამავლო ფირმები“ გაცემდნენ წარმოუდგენლად მაღალი საპროცენტო განაკვეთით, რომლის სიდიდის შესახებაც ჩვენ ზემოთ უკვე ვისაუბრეთ. წინააღმდეგ შემთხვევაში მათ ამ სესხების არ გასტუმრება და სუიციდის ისეთი ფორმებით სიცოცხლის დამთავრება ემუქრებოდათ, როგორცაა: მრავალსართულიანი სახლების სახურავებიდან გადმოვარდნა, მტკვარში ხიდიდან გადახტომა და ა.შ.

ამგვარად, ზემოთ დასახელებული მიზეზების გამო, ბევრი ჩვენი თანამემამულე იძულებული გახდა აეღო ნებისმიერ პროცენტიანი სესხი და, რადგანაც ბანკები ყველას არ აძლევდნენ სესხს (ჩვენ ქვემოთ აუცილებლად ვიტყვით იმ ეჭვების შესახებ, რაც ამასთან დაკავშირებით გაგვიჩნდა), ამიტომ გამოჩნდნენ ე.წ. „კეთილი ადამიანები“, რომლებიც იძულებულნი იპოთეკურ სესხებს თვითური

5-6 პროცენტით, ამასთან თვითონ შუამავლებს მიჰქონდათ მთლიანი თანხის 5 პროცენტი, ცალკე კიდევ ნოტარიუსის მომსახურება, რომელიც „თავისუფალი პროფესიის“ წარმომადგენლებს რომ ეკადრება, ისეთ თანხას იღებდნენ და...

საბოლოოდ, როგორც ირკვევა, ადამიანი განწირული იყო. და აი, ამ განწირულ ადამიანს „სიკვდილი რომ გაადვილებოდა“, საკანონმდებლო დონეზე მიიღეს ცვლილება, რომელიც სასამართლო გადაწყვეტილების გვერდის ავლით, ე.წ. „სააღსრულებლო ფურცლით“, ქონება პირდაპირ იყიდებოდა აუქციონზე. აქ კი პროცესებში ერთვებოდნენ უკვე ზემოთ დასახელებული „ენერგიული ადამიანები“ და, ეს იპოთეკით დატვირთული ქონება, რომელიც პირველ აუქციონზე, როგორც წესი ვერ (თუ არ) იყიდებოდა, უკვე მეორე აუქციონზე იგივე ქონება, უკეთეს შემთხვევაში, ნახევარ ფასად თუ გაიყიდებოდა და, როგორც წესი, ამ ქონებას ეს ზემოთხსენებული „ადამიანები“ ყიდულობდნენ. დანარჩენი კი, როგორც იტყვიან, უკვე მხოლოდ ტექნიკის საქმე იყო. ამ ქონებას ან დაიტოვებდნენ, ან აუჩქარებლად, დინჯად გაყიდნენ სათანადო ფასად.

ფულის კეთების ეს გზა, რამდენადაც ალტაცებას იწვევს თავისი გამომგონებლობით, იმდენადვე ალშვოთების მომგვრელია თავისი სრული უსულგულობითა და, მხოლოდ ველური კაპიტალიზმისთვის დამახასიათებელი, თავისი უაპელაციოობით.

თუ ისევ მეტაფორას გამოვიყენებთ, ბანკებს, რომლებიც დამკვიდრებული ტრადიციით, ეკონომიკის სისხლძარღვთა სისტემას წარმოადგენენ, ძალე სერიოზული კონკურენტი გამოუჩნდა, ამ ე.წ. „წვრილ სისხლძარღვთა სისტემის“ სახით, და, რამდენადაც სისხლძარღვთა სისტემა, მიუხედავად მისი სიდიდისა, ერთსა და იმავე ფუნქციას ასრულებს, უნდა ვიფიქროთ, რომ ბანკები ამ პროცესებში ან არაპირდაპირ მონაწილეობდნენ, ე.წ. „უსახელო ფირმების“ სახით, ან ამ პროცესებში მათ უბრალოდ მონაწილეობის უფლებას

არ აძლევდნენ. სხვა ახსნა, ბანკების შინაგანად დამახასიათებელი მომხვეჭელობის ბუნებიდან გამომდინარე, უბრალოდ არ არსებობს.

ახლა მოდით ამ არაადამიანურ ურთიერთობების სამართლებლივ მხარესაც შევხედოთ.

რატომ იძლევიან სესხებს ეს, ე.წ. „საშუამავლო ფირმები“, იმ ადამიანებზე, რომლებზედაც ბანკები სესხებს არ იძლევიან? ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ, რომ ბანკები გარკვეულ პირობებს უყენებენ კრედიტის აღების მსურველებს ხელფასთან და საკრედიტო ისტორიასთან დაკავშირებით, რასაც მათ, გარდა იმისა, რომ საკანონმდებლო ნორმები ავალდებულებს, საერთაშორისო ხელშეკრულებებთან მიერთებაც ზღუდავს.

მაშასადამე, ამ საშუამავლო ფირმებმა კარგად იციან, რომ კრედიტის არდაბრუნების ალბათობა საკმაოდ დიდია, და თითქოს გაუგებარი უნდა იყოს, რატომ მიდიან ისინი ასეთ რისკზე. მაგრამ აქ ისეთ შემთხვევასთან გვაქვს საქმე, როდესაც, რაც უფრო დიდია არდაბრუნების რისკი, მით უფრო მოგებული რჩება ფირმა. მიზეზი რამდენადაც მარტივია, - შედეგის თვალსაზრისით, იმდენადვე ამორალური.

მართლაც, იპოთეკა უკეთეს შემთხვევაში მისი საბაზრო ღირებულების 50 პროცენტითაა დატვირთული. ამდენად, თუ სესხის ამლები კრედიტს ვერ დაფარავს, და ამასთან, რადგანაც იპოთეკით დატვირთული ქონების აუქციონზე გატანა პროცედურულად გამარტივებულია, თუნდაც იმიტომ, რომ საკანონმდებლო ცვლილებით ამას სასამართლოს გადანყვეტილება აღარ სჭირდება, მას ამ ქონებას ხელალებით უყიდიან. ამასთან, როგორც ვხედავთ, ეს ქონება საბოლოოდ მეოთხედ ფასში თუ გაიყიდება, რაც ხშირ შემთხვევაში კრედიტსაც ვერ ფარავს და იმიტომ, ისედაც გაუბედურებულ ადამიანს უყიდიან ყველაფერს, რისი გაყიდვაც კი შეიძლება, - სახლს, ავეჯს, საყოფაცხოვრებო ტექნიკას და საერთოდ ყველაფერს.

ახლა მივხვდებით რიტორიკული კითხვა: - რამდენად ჯდება ასეთი ქმედება, გნებავთ კონსტიტუციის

და გნებავთ სამოქალაქო კოდექსის ნორმებში? ნებისმიერი ქვეყნის, თვით ყველაზე ავტორიტარული ქვეყნის, კონსტიტუციით, ადამიანი, მისი სიცოცხლე, უმაღლეს ფასეულობას წარმოადგენს. კონსტიტუციიდან გამომდინარე, სამოქალაქო კოდექსშიც უნდა იყოს ნორმები, რომელიც არა მარტო ცალკეულ ადამიანს, არამედ მისი ოჯახის წევრებსაც, უზრუნველყოფს გარანტირებული საარსებო გარემოს მინიმალური დონით მაინც. ეს საარსებო მინიმუმი ცხადია მოიცავს საცხოვრებელს, - სულ მცირე, სანიტარულად დადგენილი ნორმის ფარგლებში, ავეჯს, საყოფაცხოვრებო ტექნიკას, ტანსაცმელს და, რაც მთავარია, შემოსავლების ის მინიმალურ რაოდენობას, რომელიც ოჯახის წევრებს უნდა დარჩეს საარსებოდ.

ჩვენს ჩემთხვევაში კი რა გამოდის? ოჯახის ერთ-ერთი წევრის მიერ აღებული, პრაქტიკულად დაუბრუნებელი სესხის გამო, მთელი ოჯახი რჩება ყოველგვარი სახსრების გარეშე და ამას ხელისუფლება არა თუ გულხელდაკრეფილი უყურებს, არამედ, ყველანაირად ხელს უწყობს კიდევ. ეს მხოლოდ ველური კაპიტალიზმისთვის დამახასიათებელი პროცესებია, რომელიც ამერიკამ

თითქმის ორი საუკუნის უკან განვლო. უფრო მეტიც, ეს რასობრივი სეგრეგაციის მსგავსი პროცესებია, რომლის მიზანია საზოგადოების კიდევ უფრო ღრმა პოლარიზაცია.

თუკი სტატისტიკურად, ამ კაბალური პირობების გაცემის ფასად, თუნდაც მეოთხედი კრედიტებისა მაინც ვერ დაბრუნდება, ასეთი ალბათობით სესხების გაცემა ანტისაზოგადოებრივ ქმედებად უნდა ჩაითვალოს. მართლაც, ერთი წუთით მაინც წარმოვიდგინოთ, ბედის ანაბარად მიტოვებული საზოგადოების წევრები, რომელთაც ჩვენ არჩევანს აღარ ვუტოვებთ და თუკი ისინი დღეს ჯერ-ჯერობით სხვას ვერაფერს აკეთებენ, გარდა იმისა, რომ საკუთარ თავს სასიკვდილო განაჩენს უტანენ, აუცილებლად დადგება დღე, რომლის შესახებაც ორი საუკუნის წინ სთქვა შესანიშნავმა ქართველმა პოეტმა-რომანტიკოსმა:

რომელიც ამწარებთ
ხალხის ცხოვრებას,
და სთხოვთ უსამართლოდ,
ურცხვად მონებას,
მოელოდეთ მათგან
თანასწორობას,
არ მარადის შვათ,
მდაბალთ ჩაგვრით,
მტაცებლობით და ხეჭით.